

ÎNTRUCÂT „IN VINO... VERITAS”, RĂMÂNE DE AFLAT UNDE, CÂND, CUM ȘI CINE L-A FĂCUT ȘI CUM SE DEGUSTA

Lorin Cantemir, prof. univ. dr., Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași
Mihai Tun, c. Cucuteni
Florin Daniel Dincă, Bacău

Este știut că nu toți hominizii consideră și acceptă existența omului ca fiind creație a Mamei-Natură, care și-a demonstrat de infinite ori capacitatea și diversitatea nelimitată de a crea forme concrete, viabile și fiabile, de realizări concrete, de existență a materiei inerte sau a materiei vii, aflată în evidentă și mult mai rapidă evoluție pentru o adaptare superioară la mediu; în acest context, autorii vor reitera ceea ce se uită și se neglijează cel mai des: hominidele, de la nașterea lor, s-au întreținut biologic din resursele oferite de Mama-Natură, pentru că înainte de a fi agricultori, cultivatori sau păstori au fost vânători sau culegători, care foloseau mijloace de subzistență generate de Mama-Natură, mijloace aflate în forma lor primară, naturală.

Noțiunea de Mama-Natură este o creație a intelectului lui *homo sapiens*, o personificare inspirată după chipul și asemănarea conștientizată a hominidelor superioare. În acest context, este teoretică, nu se bazează pe o realitate concretă, ci pe una imaginată, care prin forța lucrurilor nu cunoaște, nu stăpânește toți factorii existenței umane reale. Mama-Natură nu are capacitatea de analiză, de sinteză și prevedere. Mama-Natură poate genera o multitudine de soluții născute aleatoriu, dar condiționate de mediu, care nu se bazează pe logica umană. Creațiile Mamei-Natură sunt influențate de posibilitățile naturii, de condițiile oferite de mediu, care impune diversitatea creației realizate, care este introdusă în realitate, unde poate rezista sau dispărea.

Mama-Natură creează pe negândite, creația fiind verificată și introdusă, spre utilizare, în viață, iar realitatea o verifică obiectiv. Rezultatul are două variante clare, fie că merge și rămâne, fie că nu merge și moare, dispăre de la sine. Astfel în această metodă pragmatică a naturii, observăm că hominidul culegător aparent este mai avantajat decât hominidul vânător. Fructul cules se poate mânca imediat în starea lui naturală, fiind, probabil, mai puțin hrănitor și sățios. Recolta are limite, timpul de așteptare a noii recolte presupune, de obicei, o așteptare îndelungată și nesigură. Aceste aspecte au susținut migrația, dar și apariția altor probleme: necesitatea unor rezerve, unor depozite de hrană, acestea, la rândul lor, generând alte probleme: de transformare chimică a hranei; conservarea și modificarea chimică a structurii hranei, a dat naștere altor alimente.

Unele aspecte istorice privind culegătorii și obiectul muncii lor

Astfel apare vița de vie (*vitis vinifera*), o plantă originară din regiunea mediteraneană (Europa Centrală și sud-vestul Asiei), Africa (zona marocană) și Spania. Vița de vie ajungea până în Germania, iar în nord și est o găsim până în nordul Iranului. Vița de vie este o plantă care poate ajunge la o lungime de 35 metri. Frunzele sale sunt lobate, palmate, având o lungime și lățime în limitele a 5–20 cm. Fructul rodit este o bacă. El se dezvoltă, numeros, într-o aglomerare denumită strugure. În stare sălbatică boabele au un diametru de circa 6 mm, având culoarea verde. La

coacere verdele devine purpuriu închis sau negru. La plantele cultivate și selecționate strugurii copti pot avea alte diverse culori: alb, alb-verzui, roșu sau purpuriu, iar boabele ajung la 30 mm lungime. Vița de vie sălbatică crește în pădurile umede sau pe malurile apelor curgătoare. Strugurele sălbatic este denumit *vitis vinifera*, iar subspecia *vinifera* se referă la plantele cultivate. Subspecia *silvestris* are flori masculine și feminine care cresc pe plante separate, în acest caz fiind nevoie de polenizare. Folosirea strugurilor, ca sursă de vin, este atestată din perioada neolitică. În teritoriul Georgiei a fost descoperit un depozit, care pare improvizat, dar a cărui vechime este apreciată ca fiind din anul 7000 î.e.n. Aceste dovezi găsite duc la concluzia că în Mesopotamia și vechiul Egipt existau plantații de viță de vie și se cunoștea tehnologia cultivării și a fabricării vinului.

După ce a început răcirea pământului, în urmă cu circa 3,5 miliarde de ani, a apărut primul super continent, care avea forma unei fâșii paralelipipedice de scoarță, care începea de la Polul Sud și ajungea la Polul Nord. Acest super continent a fost denumit Gondwana care, în partea lui estică, avea o mare curbura sub formă de golf uriaș, în interiorul căruia se găsea Marea Tethys. Țărmurile continentale ale acestei mări erau supuse la două mișcări: o mișcare spre vest a laturii verticale meridiene, o deplasare spre nord a laturilor orizontale aproximativ paralel cu Ecuatorul. Marea Tethys, în deplasarea ei spre nord-vest, ajungea deasupra Europei, iar în nord Marea Tethys ajungea până la Marea Baltică și Munții Scandinaviei. În timpul existenței de zeci de milioane de ani, din apele acestei mări încep să se formeze depuneri calcaroase din care s-au format diverse tipuri de carbonați $CaCO_3$, care sunt cunoscuți azi drept roci de piatră calcaroasă, de piatră de var, marmora albă, cretă, calcit și alte variante de carbonați. Să precizăm că fundul Mării Tethys nu era plat, ci avea un relief montan-deluros-colinar.

Dealul Bucium – de la periferia Iașului – este constituit, în întregime, din rocă de piatră calcaroasă, folosită la construcții civile și militare. Amintim Cetatea Albă, construită la vărsarea Nistrului în Marea Neagră, unde s-a folosit piatră calcaroasă, după care a primit numele de Cetatea Albă. La mai puțin de 150 km spre nord există două dealuri remarcabile: Dealul Cricovei și Dealul Mileștilor Mici, din care s-a extras piatră calcaroasă pentru construcții civile. În urma extracției pietrei au rezultat galerii de zeci de kilometri, în care s-au organizat cramele Mileștii Mici și Cricova, care sunt dotate cu depozite uriașe pentru butoaie și sticle de vin.

Revenind la istoria pământului, vom reitiera că, la început, Pământul, format în urmă cu 4,56 miliarde de ani, era un corp inert, cald, parțial rigid, fiind constituit din materie moartă. Primele forme de viață ale materiei vii au apărut în urmă cu aproape 2 milioane de ani, urmele stabilind că erau deja organisme pluricelulare, care au apărut în apa oceanelor, dar nu au rămas aici. În urmă cu 543 de milioane de ani apar primele plante de uscat. După toate probabilitățile, acestea au apărut în mlaștinile de apă dulce, întrucât apa sărată nu este ușor absorbită de plante. Ținând seama de toate aceste particularități este de presupus că printre primele plante care au ajuns pe uscat a fost și vița de vie sălbatică, întrucât ea are nevoie de umezeală.

Vom reține că viața a apărut în apa oceanelor. De atunci ea însoțește viața, care trebuie întreținută, alimentată și purificată de resturile arderilor. Pentru aceasta ne trebuie un mediu, un agent, un corp cu proprietăți specifice și utilizabil la toate

variantele de viețuitoare.

După o analiză amănunțită, rezultă că acest agent, mediu, nu poate fi decât un lichid având la bază apa amestecată cu diverse componente care îi sporesc calitățile necesare pentru a-și îndeplini funcțiile pentru care există în structurile diferite ale materiei vii, structurate în entități autonome și mobile independente.

Lichidul „apă” din organismul uman

Apa din organism nu o vom găsi în stare de apă pură, ci în diversele alte lichide care există în corpul uman și care contribuie la existența și folosirea metabolismului apei, care contribuie la menținerea vieții. La modul cel mai evident și cunoscut, lichidul cel mai important pentru organism este sângele.

Specialiștii consideră că volumul sângelui într-un corp uman, având greutatea cuprinsă între 85 și 90 kg/corp, reprezintă circa 7–8% din greutatea corpului considerat, ceea ce înseamnă că acesta are între 5,4 și 6,3 litri de sânge. Sângele este un căraș multiplu și complex atât pentru procesele arderii biochimice, cât și pentru eliminarea rezultatelor acestora. Toate acestea s-au referit la lichidul sânge, dar, alături de acest lichid, corpul uman conține lichidul apă, cum o știm în stare normală și care parțial părăsește corpul uman prin sudorație, care are loc la nivelul tegumentelor, realizându-se printr-un transfer pasiv (perspirație insensibilă). Prin acest proces se pierd 500–600 ml din apa organismului. Această pierdere de apă, prin transpirație insensibilă, este o evaporare, care are loc prin porii din piele, aflați în contact și în legătură directă cu atmosfera care înconjoară corpul uman. La aceste pierderi relativ discrete de apă din organism adăugăm secrețiile prin aparatul urinar și digestiv.

În mod normal organismul uman elimină parțial apa uzată pe care o conține, însă aceste pierderi de apă trebuie compensate prin consum de lichide. Problema este ce fel de apă trebuie consumată. Desigur, apa potabilă este apa tolerată de organism, aceea care respectă și are unele calități fizico-chimice și bacteriologice, fiind compatibilă cu structura corpului uman.

Despre apele de băut și despre alte băuturi inventate de *homo sapiens*

Aparent nejustificat, autorii s-au preocupat până aici mai mult de Terra, formată în prima etapă geologică din materia moartă sau inertă, dar Terra găzduiește și materie vie care a evoluat, s-a diversificat, ajungând la forma superioară de organizare, materializată în hominide, individualități pe care comunitatea științifică le-a ierarhizat și le-a denumit după manifestările lor concrete. Vom reaminti: *homo erectus* – cel ce mergea drept și vertical pe două picioare; *homo habilis* – cel ce folosea unelte și arme de vânătoare; *homo neandertaliensis* și *homo cromagnosis* – găsiți pe teritoriul Europei de astăzi, care își coseau – din piei – îmbrăcăminte pe măsură; *homo sapiens* sau *sapiens-sapiens*, cel ce gândește și înțelege evenimentele, pe care le trăiește, adaptând natura pe măsura puterilor, dorințelor și preferințelor sale. *Homo sapiens*, în percepția lui, creează și definește noțiunile. Printre acestea, în mulțimea lor, vom sublinia și menționa „*starea de mai bine*”, pe care o va căuta permanent, dar fără să o definească concret.

Autorii, deocamdată, nu au găsit nicio referire concretă la conținutul și limitele ei. Similar cu natura, ambele sunt într-o permanentă extindere și modificare. Aceste trăiri umane sunt susținute, după părerea autorilor, de un cronic sentiment de nemulțumire, care nu are limite. Aceste limite sunt temporale, provizorii, tranzitorii,

supunându-se diverselor dorințe umane. Cea mai evidentă dorință pare să fie dorința de a ieși în evidență pozitivă sau negativă. La modul general, dorințele sunt materializate prin personalizare.

Problema „stării de mai bine” rămâne, deocamdată, fără nicio explicație aprofundată, dar una din legile esențiale ale materiei vii este legea continuității supraviețuirii și existenței fizice. Pentru orice om matur este evidentă existența admirării și respectării continuității și a supraviețuirii. Acest deziderat este o problemă complexă, una care solicită mult efort fizic, moral și material. Din multitudinea problemelor conexe, autorii vor aborda una: problema apei, necesară menținerii și continuării vieții. Aceasta are diverse stări fizice și lexicale cum ar fi: apa curentă, potabilă, apă de întreținere.

Ne vom opri puțin asupra apei potabile. Aceasta ar trebui să fie limpede, să nu aibă miros și să aibă un gust neutru, tolerabil, plăcut, băutul să fie generator de plăcere și satisfacție. Apele potabile nu le găsim la tot pasul. În general, ele provin din izvoare naturale, pe care le găsim în masivele muntos-pietroase. În România avem Munții Bucegi, care însoțesc cursul superior al râului Ialomița. Acesta este, în bună măsură, paralel cu drumul național DN71, care leagă orașul Târgoviște de orașul Sinaia. În această zonă se găsesc și curg apele celebre ale celor 7 izvoare cunoscute din timpul romanilor. Dintre apele și izvoarele de top din România, menționăm Izvorul Minunilor, aflat în Munții Vlădeasa din Bihor, unde se află „Stâna din Vale”, stațiune de odihnă și tratament. România este considerată ca având ape minerale și medicinale ce reprezintă jumătate din resursele din Europa, însă nu din toate izvoarele din România curge apă potabilă.

Este de acceptat că potabilitatea apei i-a preocupat pe oameni de la începutul existenței lor. Interesul pentru existența oamenilor primitivi a apărut când aceștia au ajuns la stadiul de *homo sapiens*, când au început să înțeleagă legăturile cauzale existente în natură, să caute legături cauzale noi create de ei pentru a-și îmbunătăți viața. Se poate considera că în acest fel se obține o stare de mai bine, care înseamnă să ai mai mult decât strictul necesar unei vieți normale, obținute cu eforturi cât mai mici. Aceasta aduce satisfacții și plăceri resimțite de *homo sapiens*. *Homo sapiens* nu numai că înțelege, ci și își explică relațiile cauzale, dar mai mult el caută să găsească și să folosească noi relații cauzale utile desfășurării vieții. În acest context una din preocupările lui a fost aceea de a îmbunătăți calitatea apei potabile.

Homo sapiens a ajuns la concluzia că toate acestea se pot obține cu ajutorul unor plante introduse în apă. Astfel s-a născut ceaiul prin folosirea a diverse soiuri de plante. Au apărut diverse soiuri de ceaiuri. Se apreciază că – în mod sistematic, curent – ceaiul a fost adus în China din India, probabil între 206 î.e.n. și 220 e.n. La început ceaiul era folosit ca leac pentru a vindeca diverse boli. Astfel se amestecau frunze de ceai cu orez, ghimbir sau coajă de portocale, lapte și se folosea chiar și ceapă.

O altă băutură care și-a extins utilizarea a fost cafeaua. Folosirea acesteia este menționată în sursele arabe din secolul al X-lea î.e.n. Se pare că originea cafelei este provincia Kaffa, aflată în sudul Arabiei. Alături de cafeaua arabică menționăm ciocolata cunoscută de cel puțin 26 de secole. Ciocolata este produsă din semințele arborelui de cacao (*theobroma cacao*), un arbust fusiform, care crește în pădurile tropicale ale Americii Centrale și Sudice. Dovezi circumstanțiale și lingvistice conduc

la părerea că ciocolata a fost creată de civilizația olmecă din Mexic. Din dovezile arheologice și picturale rezultă că folosirea băuturii pe bază de ciocolată era practică în rândul păturilor conducătoare și al curtenilor. Boabele semințelor de cacao erau măcinate în râșnițe primitive, iar produsul (tip făină) era amestecat cu apă și chiar cu substanțe aromatice (vanilie, ardei iuți), obținându-se o pastă.

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea băutura de ciocolată ajunge la curtea spaniolă, de aici răspândindu-se în toată Europa. Până la Revoluția Franceză (1789), ciocolata a fost un privilegiu al aristocrației și al clericilor de rang înalt. Momentul de schimbare a tradiției, de folosire a pastei de ciocolată a fost anul 1828. Atunci cofetarul olandez Coenraad Johannes van Houten a inventat și patentat o metodă, un proces de fabricație prin care se elimina din pasta de cacao grăsimea denumită „*untul de cacao*”. Rezultă că pasta de cacao devine o pulbere care poate să fie modelată în forme relativ rigide de batoane sau de tablete de diverse mărimi și forme, mestecabile sau supte. Pudra de cacao a devenit o afacere profitabilă și un produs alimentar tot mai folosit și tot mai căutat de toate păturile sociale.

Post-scriptum

Conform celor prezentate până în acest moment, vom reitera faptul că apa a însoțit existența pământului în miliarde de ani, constituind mediul în care a apărut viața, materia vie, deci o regăsim într-o proporție importantă la toate exemplarele care fac parte din materia vie.

Apa și calitățile ei influențează esențial existența și evoluția, precum și comportarea materiei vii. Acestea sunt cel puțin unele dintre explicațiile care motivează atenția pe care *homo sapiens* i-a acordat-o apei. Primii care au constatat influența apei băute asupra stării organismelor au fost consumatorii permanenți ai apei.

Oamenii care au generat și folosit creațiile folclorice pentru a populariza apa și virtuțile ei au exagerat calitățile unor ape. Aceste creații folclorice au fost preluate de Petre Ispirescu și de Ion Creangă, care au conceput povești în care au dat viață sintagmelor „*apa vie*” și „*apa moartă*”.

Există un adevăr, de multe ori bagatelizat, că natura creează prin diversitate. De aceea este denumită și Mama-Natură, dar tot ea găsește, printre hominizi, indivizi dornici să înțeleagă și să explice creațiile ei.

Noi trebuie să avem curiozitate, simț al observației, perseverența și tenacitatea căutătorului, al înțelegerii relațiilor cauzale întâlnite în desfășurarea vieții și a existenței umane. În consecință, ar trebui să abordăm o diversitate de probleme care nu au fost tratate și care au fost neglijate, desconsiderate. Pentru *homo sapiens* este treabă permanentă, complexă și responsabilă.

Bibliografie:

1. Alexandru Tacu, Alina Tacu, *Enciclopedie amabilă*, vol. I, Iași, 2014
2. Cotea V. D., Barbu N., Grigorescu C., Cotea V. V. *Podgoriile și vinurile României*, București, 2000.
3. Xenopol A. D. *Istoria românilor din Dacia Traiana*, vol. I, București, 1984
4. Lips Iu. *Obârșia lucrurilor*, București, 1960.
5. *Dicționar politehnic*, București, 1957.